

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

Psychologie obecná a vývojová

Mgr. Oto Dymokurský

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

DĚTSKÁ POJETÍ

Mgr. Oto Dymokurský

Terminologický guláš?

- žákovo pojetí učiva
- žákovo chápání učiva
- žákovy interpretace
- žákovy prekoncepty
- žákovy prekoncepce
- spontánní představy
- dětská porozumění
- mentální reprezentace
- naivní teorie dítěte
- miskoncepce

Dětská pojetí

- prekoncepty myšlenkových procesů – představy o věcech, faktech, jevech, procesech, skutečnostech, vlastnostech

Vlastnosti dětských pojetí

- jsou výsledkem spontánního učení
- pomáhají dítěti vysvětlovat svět, který jej obklopuje
- jsou velmi pevně uložena v paměti
- jsou velmi rigidní (část z nich přetrvává po celý život)
- dítětem vnímány jako subjektivně pravdivá a správná
- nejsou neměnná

Příklady

- A maminky se taky musí pást, aby jim z prsou teklo mléko?
- Švýcarské krávy se využívají na výrobu čokolády.
- V maminčině bříšku je miminko. Jenom nevím, jak ho spolkla.
- Všechny ryby vyrábějí jikry. Ruské ryby vyrábějí kaviár.
- Poloostrov je ostrov, který nestihli dokončit.

Složky dětských pojetí

- **kognitivní:** obsah (kvalita) a rozsah (kvantita) pojetí ve vztahu k určitému jevu (např. vyslovení individuálně platné definice, odlišení podstatného od nepodstatného, vymezení svého pojetí od jiných pojetí, podání charakteristik svého pojetí, podání výčtu vlastností)
- **afektivní:** emocionální kontext (pozadí) zkušeností vyvolávající postoj žáka k danému jevu
- **strukturální:** vychází z asociační vazeb mezi prekoncepty (pojmy) reprezentujícími dětské vidění světa

(Doulík, 2005)

Vývoj dětských pojetí

- Piaget (1999) a Vygotskij (2004): dítě osvojující si pojem jej přepracovává a vtiskuje mu specifické zvláštnosti svého myšlení, čímž si vytváří vlastní pojetí
- Piaget (1999): vývoj a učení by měly být ve vzájemném souladu, přičemž učení následuje za vývojem; vývoj jedince je uskutečňován v interakci s prostředím
- Vygotskij (2004): mezi vývojem a učením existuje určitá diskrepance, kdy učení zpravidla předchází vývoji; dítě se učí tomu, co neumí, ale ve spolupráci s učitelem se to pro něj stává dostupné (zóna nejbližšího vývoje)

Jedinečnost nebo podobnost?

- dětská pojetí jsou na jednu stranu unikátní, na druhou stranu mají společnou bázi, aby byla možná komunikace mezi jedinci
- primární asociační struktury se tak postupně stávají prvkem tvořivosti, inspirace a intuice

Zdroje

- DOULÍK, P., 2005. *Geneze dětských pojetí vybraných fenoménů*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně. ISBN 80-7044-697-8.
- NEZVALOVÁ, D., Ed., 2007. *Závěrečná zpráva o výzkumu vybraných prekonceptů z oblasti přírodovědného vzdělávání: konstruktivismus v integrovaném pojetí přírodovědného vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-1686-1.
- PIAGET, J., 1999. *Psychologie inteligence*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-309-9.
- ŠKODA, J., DOULÍK, P., 2011. *Psychodidaktika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3341-8.
- VYGOTSKIJ, L. S., 2004. *Psychologie myšlení a řeči*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-943-7.

Rozloučení

Děkuji za pozornost!

Mgr. Oto Dymokurský

lektor CDV FP TUL

oto.dymokursky@gmail.com

© Oto Dymokurský, 2022